

Bílá místa filosofie

Václav Bělohradský v době, kdy ještě uvažoval o moderně a postmoderně,¹ popsal západní modernu jako „výsledek neoblomného procesu, který nazýváme funkční diferenciací, tedy rozrůžňování společnosti do specializovaných autoreferenčních subsystémů, z nichž každý chce být autonomní a respektovat jen své cíle, svůj jazyk, svůj kód, svou logiku. (...) Členové určité skupiny prohlásili nějaké texty za kanonické, stali se jejich autorizovanými interprety, zavedli určitý režim jejich (re)produkce a směny, rozdělili si granty a vybudovali kariéry, definovali závazné hierarchie a klasifikace, aby se z filosofie dalo zkoušet a zkoušky známkovat.“ Úkol postmoderní filosofie a postmoderního umění pak vidí v tom, že odhaluje nestabilitu těchto kódů, že ukazuje, jak jednotlivé světy nejsou od sebe odděleny.

Nemusíme mluvit o protikladu moderny a postmoderny, a přesto budeme spatřovat v minulosti i přítomnosti stále hrozící pokušení totalitarismu spočívajícího ve vytváření zdánlivě homogenních světů, z nichž byly vyloučeny nepohodlné prvky jako kacířské, heretické. Filozofové se často cítili povoláni zastat se právě toho, co bylo vyloučeno z rozpravy, za zajímavé pokládali spíše to, co u většiny úžas nebudilo.

Zdeňka Kalnická, profesorka katedry filozofie Filozofické fakulty Ostravské univerzity, přesvědčivě dokládá, jak subtilní mechanismy těchto většinových konsenzů vylučovaly ze svých kánonů ženy-filozofky – a jak to bylo ke škodě filosofie samé.²

Podobně jsme uvažovali, když jsme po zkušenosti z několika konferencí zatoužili uspořádat konferenci jinou, reflektující právě onu jinakost, vytěšňovanou za okraj mainstreamu.

Bílé místo může být prostě ono neutrální pozadí, plocha malířského plátna, sama neviditelná, protože nedožadující se pozornosti. Liana Rosinová v prvním příspěvku ale dokazuje, že i bílá může být někdy aktivní, revoltující, zpolitizovaná.

Bílá místa na mapách jsou dosud neprobádané oblasti, daleko za hranicemi *oikúmené*, našeho, nám známého světa, jak tuto oblast normovaného a standardizovaného chápali staří Řekové. Mimo kánon se ocitá například Anna Pammrová, svérázná lesní filosofka, o níž píše Michal Hronovský.

Jako bílá místa označujeme i oblasti tabuizované. Jednou z nich může být třeba život a svět manažerů, jemuž se filosofové obvykle s despektem vyhýbají. Čtyři olomoučtí autoři dokázali, že se nebojí filosoficky vstoupit na zapovězené území.

A konečně může být bílé místo spíše ona slepá skvrna v zorném poli. Téměř doslova o specifickém výpadku vnímání píše ve svém příspěvku Matěj Pudil.

Z naší iniciativy tedy vznikl sborník, který je jiný. Sborník, který se nestydí za to, že je sborníkem rozmanitých textů, který se netváří z pragmatických důvodů jako kolektivní monografie. Sborník, který je sice recenzovaný, ale nevdá mu, že není impaktovaný. Nebojí se být bílou vránou...

Barbora Michlová, Michal Hronovský

¹ BĚLOHRADSKÝ, Václav. Filozofické otázky. Rozhovor s Václavem Bělohradským. *Texty*, 2003, č. 30, s. 8, 12.

² Viz např. KALNICKÁ, Zdeňka. *Filozofky v dějinách evropské filozofie*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2007.